

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

2. Rudé armády Platz, Parc. Nr. 89/2, vierte Etappe der Flächengrabung. Aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts hat man ein eingetieftes Objekt - den Kern eines umfangreichen Düngerhaufens und den grösseren Teil des unteren Kranzes eines dreiteiligen Holzbaues mit Stube, Vorhaus und Kammer untersucht. In vier Quadraten wurde die Siedlungskulturschicht aus dem 9. Jahrhundert und fünf eingetieft Objekte aus dem 8. Jahrhundert untersucht. Aus dem 8. Jahrhundert konnten ausser weiteren zahlreichen Funden zwei gegossene bronzene einteilige Hakensporen, der Teil eines vergoldeten gegossenen bronzernen zweiteiligen zungenförmigen durchbrochenen Riemenendes, mit einem stilisierten Motiv des Lebensbaumes verziert und begleitet von einer Nackenplatte und schliesslich ein kleiner bronzener gegossener Beschlag in Herzform gewonnen werden.
3. Rudé armády Platz, Parz. Nr. 665, Feststellungsgrabung. Bei der SW Ecke des Platzes wurden in einem Wasserschacht Kulturschichten und der Teil eines eingetieften vorgrossmährischen Objektes untersucht. Die grossmährische Schicht enthielt eine Zwischenschicht von Bauüberresten in Form von Mörtelbruchstücken.
4. Třída Obránců míru, Parz. Nr. 270/1, 270/2, 207, 208/2, 55/2, Feststellungsgrabung. Auf der SW Seite der Gasse wurden im Rahmen eines Aushubes für die Gasleitung Reste von spätmittelalterlichen Steinhäusern festgestellt und man hat den weiteren Teil von Fundamenten der spätgotischen bis frührenaissancezeitlichen Stadtmauer erfasst.
5. K. Gottwald Platz, Parz. Nr. 653/23, Feststellungsgrabung. Auf der SW Seite des Platzes wurden im Rahmen des Aushubes für die Gasleitung mittelalterliche Kulturschichten untersucht und ein Teil des Sandsteinmauerwerkes eines gotischen Fensters der ehemaligen Kirche des Hl. Georg erfasst.
6. K. Gottwald Platz, Parz. Nr. 653/23, Feststellungsgrabung. In der Längsachse der Platzmitte hat man zwei Schächte für die Beleuchtung und die Verbindungsrinne für ein Elektrokabel untersucht. Gestört wurde die Planierfläche der Kirche des Hl. Georg. Ferner wurden ausser der barocken Holzwasserleitung dreizehn Kulturschichten festgestellt, von denen sich die grossmährische Nr. 12 in einer Tiefe von 285 cm befindet. Diese Feststellung trug zu einer weiteren tieferen Kenntnis der Konfiguration der einstigen Flussinsel in diesem Zeitabschnitt bei.
7. K. Gottwald Platz, Parz. Nr. 653/23, Feststellungsgrabung. Auf der N und O Seite des Platzes wurde die Wasserleitungsrinne und ein Schacht untersucht. Ausser mittelalterlichen Schichten und Resten einer Holzkonstruktion wurden in dem Schacht und dem anliegenden Teil des Aushubes an der NO Seite des Platzes aus der grossmährischen Schicht Mörtelbruchstücke geborgen, die wahrscheinlich von der Kapelle des Hl. Georg stammen, die zum Jahre 1257 angeführt wird. Weitere Reste einer grossmährischen gemauerten Architektur hat man im NO Teil des Platzes erfasst. Hier wurde einesteihs eine zweischichtige Destruktion von Bauüberresten, andererseits der Abschnitt des positiven 80 cm breiten Grundgemäuers aus Bruchsandstein, der in das Fundamentgräbchen auf eine Schicht von Flußschotter gelegt und mit nicht qualitätsmässigem Sandmörtel verbunden war, und schliesslich das Negativ eines weiteren Abschnittes der Fundamentmauer, abgedeckt. Die Überreste des Baues, die nicht orientiert sind und deren Funktion bisher nicht bestimmt wurde, hat man vorläufig auf einer Fläche von minimal 20 x 20 m festgestellt.
8. Rudé armády Platz - Bezručova Gasse, Parz. Nr. 665 und 653/20, Feststellungsgrabung. Längs der SW Seite des Platzes und teilweise der Bezručova Gasse hat man eine Wasserleitungsrinne untersucht. Ausser der mittelalterlichen Schichtenfolge wurden im gesamten Abschnitt bis zum Eingang von "Slovač" negative und positive Spuren von weiteren grossmährischen Fundamenten festgestellt, von denen die markantesten am Platz vor der Hausparzelle Nr. 81 erfasst werden konnten. Es handelt sich um eine rechtwinkelige Ecke aus Sandbruchstein mit qualitätsmässigem Kalkmörtel eingegossen.
9. Bezručova Gasse, Parz. Nr. 653/20, Feststellungsgrabung. In der Wasserleitungsrinne wurden Fundamente eines mittelalterlichen Steinbaues und eine Holzpilote festgestellt. Auf der Kreuzung Bezručova - Na splávku waren obere Teile der Uferverschalung der 5 m breiten mittelalterlichen Stadtgasse "Rechla" abgedeckt worden und der obere Teil der Ausfüllung des Bettes aus dem barocken Zeitabschnitt untersucht. Im weiteren Verlaufe der Strasse wurden Holzfundamente eines Baues aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts erfasst.

VÝSLEDKY ARCHEBOTANICKÝCH ANALÝZ Z HISTORICKÉHO JÁDRA MĚSTA UHERSKÉ HRADIŠTĚ /okr. Uh. Hradiště/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

V r. 1981 odebral dr. R. Snášil ve spolupráci s dr. R. Procházkou vzorky z různých míst výkopů inženýrských sítí v historickém jádru města Uherské Hradiště a ze dvou plošných odkryvů na Otakarově ulici a na náměstí Rudé armády dům č. 69; malá kolekce vzorků je z Pionýrské ulice ve Starém Městě /vše v rámci výzkumu archeologického oddělení Slovákého muzea v Uherském Hradišti/. K analýze bylo předloženo velké množství nejrůznějších zbytků převážně zuhelnatělého dřeva a několik vzorků středověké pudy /v množství po 5 l/ k plavení semen a plodů. Výsledky archeobotanických analýz jednotlivých lokalit jsou sumárně shrnuty takto /datování dr. Snášil a dr. Procházka, in litt./:

Sady Československo-sovětského přátelství, výkop vodovodu úsek D
7 různých vzorků se dřevem /2. pol. 13. stol./.

Abies alba, jedle bělokorá - 1 odštěpek.
Quercus sp., dub - 2 kůly, 3 větve, 5 odštěpků, 3 větší kusy dřeva.
Ulmus spl., dub - 6 zuhelnatělých zlomků.

Gottwaldovo náměstí, výkop vodovodu

1 vzorek s různými zlomky dřeva /2. pol. 13. stol./.

Corylus avellana, líska obecná - 1 zlomek.

Fraxinus sp., jasan - 1 zlomek.

Populus sp., topol - 1 zlomek.

Quercus sp., dub - 1 zlomek.

Jablonského ulice, výkop inženýrské sítě

2 vzorky půdní vrstvy, 2 vzorky z trámů /2. pol. 13. stol./.

1. Nálezy dřeva:

Quercus sp., dub - 2 trámy.

2. Nálezy semen a plodů:

Atriplex hastata, lebeda střelovitá - 1 nažka.

Atriplex patula, 1. rozkladitá - 11 nažek.

Carduus acanthoides, bodlák obecný - 1 nažka.

Chenopodium album, merlík bílý - 12 semen.

Fallopia convolvulus, svlačec popínavý - 1 nažka.

Fragaria vesca, jahodník obecný - 1 nažka.

Galeopsis tetrahit, konopice polní - 1 tvrdka.

Polygonum lapathifolium ssp. *nodosum*, rdesno blešník uzlovitý - 1 nažka.

Potentilla reptans, mochna pětilístek - 1 nažka.

Ranunculus cf. *auricomus*, pryskyřník zlatožlutý? - 2 nažky.

Ranunculus repens, p. plazivý - 1 nažka.

Rubus fruticosus, ostružiník křovitý - 2 semena.

Rubus idaeus, maliník - 1 semeno.

Sinapis arvensis, hořčice rolní - 1 semeno.

Urtica dioica, kopřiva dvoudomá - 1 nažka.

Vitis vinifera ssp. *sativa*, réva vinná pravá - 1 semeno.

Nádražní ulice, výkop vodovodu úsek E

1 vzorek silně trouchnivých dřev /2. pol. 13. stol./.

Quercus sp., dub - 5 kousků trouchnivého dřeva.

Otakarova ulice, výzkum středověkých objektů na parcelách č. 129 a 130

Analyzováno 98 vzorků různých dřev /převážně nezuhelnatělá/ a 4 vzorky s makrozbytky ze sídelních vrstev /půd/; výsledky analýzy jsou roztrženy podle stáří, vrstev a objektů.

a/ 2. pol. 9. stol. - 8 vzorků:

Corylus avellana, líska obecná - 1 zlomek dřeva.

Fagus silvatica, buk lesní - 9 zlomků uhlíků s drtí.

Quercus sp., dub - 10 zlomků dřeva; uhelný mour z pece s drobnými uhlíčky.

b/ 2. pol. 13. stol. - 102 vzorků:

1. Nálezy dřeva a uhlíků:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 fošna, 2 zlomky dýh \varnothing 7 - 6 mm a 9 - 10 mm, 1 zlomek ohořelé desky, 1 odštěpek, 1 uhlík, 1 destička lichoběžníkového tvaru \varnothing 7 - 10 mm /šířka 6,5 mm, delší strana 30 cm, kratší strana 14 cm, destička je štípaná, nehoblovaná/.

Acer cf. *platanoides*, javor mléč? - 1 odštěpek.

Acer sp., javor - 3 zlomky z větve \varnothing 10 mm, 2 zlomky uhlíků.

Carpinus betulus, habr obecný - 1 zlomek větve použité jako kolík, zlomky uhlíků z ohniště.

Corylus avellana, líska obecná - 1 zlomek z větve, 1 uhlík z výmazu pece.

Fagus silvatica, buk lesní - 1 odštěpek dřeva, 5 zlomků uhlíků.

Fraxinus sp., jasan - 1 vzorek trouchnivého dřeva, 1 vzorek z kulové jamky, 1 fošna, 2 odštěpky.

Picea excelsa, smrk ztepilý - 1 odštěpek.

Populus sp., topol - 2 zlomky větve, 1 větší zlomek dřeva, 1 kůl.

Populus/Salix, topol/vrba - 1 zbytek zuhelnatělé desky.

Quercus sp., dub - zuhelnatělé zbytky: 21 zlomků uhlíků bez bližšího označení, 3 desky, 2 obvodové trámy, 1 podkladový kuláč, 2 vzorky uhlíků z větší kulatiny;

- nezuhelnatělé zbytky: 4 překladové kuláče, 2 podkladové kuláče, 14 trámů /z toho 8 základových/, 2 břevna, 8 kůlů, 9 kolíků z větví, 3 fošny, 4 silnější desky, 5 desek z podlahy \varnothing 8 mm, 1 deska 4 - 6 mm, všechny radiálně štípané, 1 zlomek dýhy /dužiny \varnothing 8 - 9 mm, 1 část příčky /"špruše"/ průřezu 20 x 14 mm, 1 hranolek hladký 52 x 33 mm a 38 cm dlouhý, 1 hranolek štípaný 23 x 23 mm a 43,5 cm dlouhý, 21 odštěpků, 34 různých zlomků dřeva, 2 zlomky větví, 2 vzorky trouchnivého dřeva, borka - roztroušena porůznu, též ve výplni kulové jamky.

cf. *Quercus* sp., dub? - 3 vzorky trouchnivých desek.

Salix sp., vrba - 24 zlomků prutů \varnothing 10 mm a méně, 1 kolík z větve \varnothing 17-18 mm.

Ulmus carpinifolia, jilm habrolistý - 1 ohořelý trám.

Ulmus laevis, jilm vaz - 1 odštěpek dřeva.

Ulmus sp., jilm - 1 odštěpek.

2. Nálezy semen a plodů:

- nezuheľnatělé

Atriplex patula, lebeda rozkladitá - 4 nažky.

Carex vesicaria, ostřice měchýřkatá - 12 nažek.

Chenopodium hybridum, merlík zvrhlý - 4 semena.

Chenopodium polyspermum, merlík mnohosemenný - 1 semeno.

Hyoscyamus niger, blín černý - 2 semena.

Hypericum perforatum, třezalka tečkovaná - 2 semena.

Potentilla reptans, mochna pětílístek - 5 nažek.

Rubus caesius, ostružiník křovitý - 1 semeno.

Rubus fruticosus, o. ježiník - 5 semen.

Rubus idaeus, maliník - 1 semeno.

Sambucus nigra, bez černý - 1 semeno.

Thlaspi arvense, penízek rolní - 2 semena.

Verbena officinalis, sporyš lékařský - 2 tvrdky.

- zuheľnatělé

Pisum sativum ssp. *hortense*, hrách setý zahradní - 10 celých semen a 9 polovin, většinou se silně poškozeným osemením; rozměry nejlépe zachovaných semen:

výška mm 4,4 4,4 4,4 4,5 4,6 4,5

šířka mm 4,5 4,4 4,3 4,3 4,3 4,4

Secale cereale, žito seté - 4 obilky se zachovaným embryem:

délka mm 6,2 5,9 5,2 5,6

šířka mm 2,7 2,1 2,5 2,0

tloušťka mm 2,4 1,9 2,2 1,9

Vicia faba, bob obecný - 2 semena:

výška mm 6,0 5,2

šířka mm 5,0 4,8

c/ 15./16, stol. - 9 vzorků z konstrukce a výplně jímek a z objektu

1. Nálezy dřeva a uhlíků:

Abies alba, jedle bělekorá - 5 odštěpků, 1 větší tříška, 3 zlomky desky #12 - 13 mm.

Acer campestre, babyka - 2 odštěpky.

Acer platanoides, javor mléč - 3 odštěpky.

Betula spl., bříza - 6 zlomků prutů.

Carpinus betulus, habr obecný - 1 uhlík s drtí z objektu.

Corylus avellana, líska obecná - 1 odštěpek.

Fagus silvatica, buk lesní - 12 odštěpků, 2 zlomky uhlíků.

Fraxinus sp., jasan - 3 odštěpky, 1 zlomek desky #16 mm.

Populus sp., topol - 3 odštěpky, 1 zlomek větve Φ 12 - 16 mm.

Quercus sp., dub - dřevo z konstrukce jímek: 2 vzorky ze základového věnce jímky, 3 vzorky obvodových fošen, 1 vzorek z deštění jímky, 1 rohový kůl; - dřevo z výplně jímky: 36 odštěpků, 5 zlomků z desek?, 6 větví Φ 15 - 16 mm, 5 zlomků 1 - 2 letých větvíček, zlomky borky; z výplně objektu 7 uhlíků s množstvím drobné drti.

Salix sp., vrba - 1 odštěpek.

Tilia sp., lípa - 3 odštěpky.

Ulmus carpinifolia, jilm habrolistý - 3 odštěpky.

Ulmus sp., jilm - 1 uhlík s drtí z objektu.

2. Nálezy semen a plodů:

jímka 7a

Asuga reptans, zběhovec plazivý - 1 tvrdka.

Anagallis arvensis, drchnička rolní - 1 semeno.

Anthemis arvensis, rmen rolní - 1 nažka.

Arctium tomentosum, lopuch pavučinatý - 1 nažka.

Atriplex nitens, lebeda lesklá - 4 nažky.

Atriplex patula, 1. rozkladitá - 23 nažek.

Batrachium sp., lakušník - 1 nažka.

Cannabis sativa, konopě setá - 1 celá + 1 polovina nažky.

Carex cf. *acutiformis*, ostřice ostrá? - 1 nažka.

Carex cf. *gracilis*, o. řízná? - 1 nažka.

Carex hirta, o. srsnatá - 4 nažky.

Carex riparia, o. pobřežní - 1 nažka.

Carex vesicaria, o. měchýřkatá - 1 nažka, 2 mošničky.

Carex sp., ostřice - 1 nažka.

Chenopodium album, merlík bílý - 73 semen.

Chenopodium ficifolium, m. fíkolistý - 5 semen.
Chenopodium hybridum, m. zvrhlý - 22 semen.
Chenopodium polyspermum, m. mnohosemenný - 12 semen.
Cirsium sp., pcháč - 1 nažka.
Corylus avellana, líska obecná - 3 oříšky, 3 zl. skořápky.
Descurainia sophia, úhorník mnohodílný - 1 semeno.
Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha - 1 obilka zuhel.
Eleocharis ovata, bahnička vejčitá - 4 nažky.
Eleocharis palustris, b. mokřadní - 2 nažky.
Euphorbia helioscopia, pryšec kolovratec - 1 semeno zuhel.
Fragaria vesca, jahodník obecný - 5 nažek.
Galium cf. *spurium*, svízel nepravý? - 1 nažka.
Geranium cf. *columbinum*, kakost holubičí? - 6 semen.
Geranium dissectum, k. dvousečný - 1 semeno.
Hordeum distichum, ječmen dvouřadý - 1 obilka zuhel.
Humulus lupulus, chmel otáčivý - 1 celá a 2 poloviny nažky.
Hypericum perforatum, třezalka tečkovaná - 3 semena.
Lapsana communis, kapustka obecná - 1 nažka.
Leonurus cardiaca, srdečník obecný - 4 tvrdky.
Mentha arvensis, máta rolní - 1 tvrdka.
Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 polovina a 1 zlomek pecky.
Petroselinum sativum, petržel zahradní - 2 nažky.
Polygonum aviculare, rdesno ptačí - 3 nažky.
Polygonum sp., rdesno - 2 nažky.
Potentilla supina, mochna poléhavá - 4 nažky.
Potentilla sp., mochna - 2 nažky.
Ranunculus sp., pryskyřník - 1 nažka.
Rubus caesius, ostružiník ježiník - 32 semen.
Rubus fruticosus, o. křovitý - 75 semen.
Rubus idaeus, maliník - 10 semen.
Rumex acetosella, šťovík kyselka - 2 nažky.
Rumex crispus, š. kadeřavý - 1 nažka.
Rumex sp., šťovík - 3 nažky.
Sambucus nigra, bez černý - 3 semena.
Solanum nigrum, lilek černý - 9 semen.
Stellaria graminea, ptačinec trávovitý - 3 semena.
Taraxacum officinale, smetanka lékařská - 6 nažek bez chmýru.
Thlaspi arvense, penízek rolní - 2 semena.
Triticum aestivum pšenice obecná - 1 obilka zuhel., 5 zlomků.
Urtica urens, kopřiva žahavka - 2 nažky.
Valerianella dentata, kozlíček zubatý - 1 nažka.
Verbena officinalis, sporýš lékařský - 1 tvrdka.

Objekt 15

Amaranthus sp., laskavec - 1 semeno.
Atriplex nitens, lebeda lesklá - 1 nažka.
Atriplex patula, 1. rozkladitá - 1 nažka.
Chenopodium hybridum, merlík zvrhlý - 3 semena.
Chenopodium polyspermum, m. mnohosemenný - 1 semeno.
Delphinium consolida, ostrožka stračka - 1 semeno zuhel.
Glaucium corniculatum, rohatec růžkatý - 9 semen.
Hypericum perforatum, třezalka tečkovaná - 2 semena.
Neslia paniculata, řepinka latnatá - 6 celých a 1 polovina nažky nezuhelnatělé, 1 nažka zuhelnatělá.
Panicum miliaceum, proso seté - 1 nahá obilka zuhel.
Reseda lutea, rýt žlutý - 2 semena.
Reseda luteola, rýt barvířský - 1 semeno.
Stachys arvensis, čistec rolní - 2 tvrdky.
Thalictrum flavum, žluťucha žlutá - 1 nažka.
Vicia tetrasperma, vikev čtyřsemenná - 1 semeno zuhel.

Pionýrská ulice, výkop inženýrské sítě v areálu Starého Města 3 vzorky dřeva ze zuhelnatělých trámů /15./16. stol./.

Betula sp., bříza - 5 zlomků.
Fagus silvatica, buk lesní - 21 zlomků.
Quercus sp., dub - 8 zlomků.

Náměstí Rudé armády dům č. 69, předstihový výzkum

Analyzováno 23 vzorků různých dřev, semen a plodů, výsledky jsou roztrženy podle stáří a objektů. a/ padesátá léta 13. stol.:

1. Hnojiště - nálezy dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 4 odštěpky, 1 dýha \neq 6,5 mm.
Acer sp., javor - 8 odštěpků.
Corylus avellana, líska obecná - 2 zlomky prutů Φ 12 mm.
Fraxinus sp., jasan - 1 kolík Φ 21 - 22 mm a 9 cm dlouhý.
Picea excelsa, smrk ztepilý - 2 odštěpky.
Populus sp., topol - 2 odštěpky.
Quercus sp., dub - 5 odštěpků.
Salix sp., vrba - 4 zlomky prutů Φ 12 mm.

2. Podlaha obydlí - různé zlomky dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 odštěpek.
Acer pseudoplatanus - klen - 5 úlomků dřeva.
Corylus avellana, líska obecná - 1 odštěpek.
Fraxinus sp., jasan - 1 odštěpek.
Populus sp., topol - 1 odštěpek.
Quercus sp., dub - 6 odštěpků, 8 zlomků desek /dých?/ \neq 10-11 mm.
Ulmus carpiniifolia, jilm habrolistý - 3 zlomky dřeva.
Ulmus laevis, jilm vaz - 4 zlomky dřeva.

V předpeční jámě obydlí bylo zuhelnatělé dřevo /počet zlomků/: Quercus sp., dub - 19, Carpinus betulus, habr - 6, Fagus sylvatica, buk lesní - 5, Corylus avellana, líska obecná - 4, Ulmus carpiniifolia, jilm habrolistý - 2.

b/ 2. pol. 13. stol.:

1. Hnojiště - různé dřevo, pecky:

Abies alba, jedle bělokorá - 5 odštěpků dřeva,
8 podélných štěpin z dých:

délka	cm	8,5	8,1	7,0	8,0	5,5	4,0	ulomený	
tloušťka	mm	6,0	7,4	5,0	6,0	4,0	5,0	6,0	11,0

Cerasus avium, třešeň ptačí - 1 celá a 5 polovin pecky.

Coryllus avellana, líska obecná - 4 větve, 5 zlomků skořápek.

Fagus sylvatica, buk lesní - 3 odštěpky.

Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 neúplná polovina pecky.

Quercus sp., dub - 3 větve, 10 odštěpků, 2 zlomky tyček Φ 3,0 - 4,0 cm.

2. Ploty - tyčky s výpletem nebo výplet:

plot č. 1 - tyčky Φ 1,5-2,0 až 3,0 - 4,0 cm: Ulmus laevis, vaz - 13 tyček, Corylus avellana, líska - 2 tyčky, Fraxinus sp., jasan - 1 tyčka; výplet z prutů Φ 1,0-1,5 až 2,5-3,0 cm: Salix sp., vrba - 61 prutů, Ulmus laevis, vaz - 3 pruty, Fraxinus sp., jasan - 2 pruty, Corylus avellana, líska - 1 prut; plot č. 2 - tyčky: Quercus sp., dub - 9 tyček Φ 4,0 - 6,0 cm, po 1 tyčce Φ 4,0 - 4,5 cm, Φ 3,0 cm a Φ 2,8-3,0 cm, Salix sp., vrba - 1 tyčka Φ 2,8-3,0 cm; výplet z prutů Φ 15-20mm: Fraxinus sp., jasan - 28 prutů, Ulmus sp., jilm - 17 prutů, Corylus avellana, líska - 11 prutů, Salix sp., vrba - 1 prut, Quercus sp., dub - 3 pruty, Populus sp., topol - 1 tříska, Betula sp., bříza - proužky borky; plot č. 3 - výplet z prutů Φ 2,0 cm: Salix sp., vrba - 7 prutů, Ulmus sp., jilm - 7 prutů; Fraxinus sp., jasan - 2 pruty; plot č. 4 - výplet z prutů Φ 2,0 cm: Corylus avellana, líska - 15 prutů, Fraxinus sp., jasan - 9 prutů, Betula sp., bříza - 3 pruty, Quercus sp., dub - 2 pruty, Ulmus sp., jilm - 2 pruty, Fagus sylvatica, buk lesní - 1 prut; kůly či hranolky z plotu 3,0 x 4,0 x 5,0 cm na hranách slabě zaoblené: Fraxinus sp., jasan - 11 kusů, Acer cf. platanoides, mléč? - 4 kusy, Salix sp., vrba - 3 kusy; mimo to Abies alba, jedle bělokorá - 3 odštěpky, 1 zlomek dýhy šířky 27 až 53 mm, \neq 5 - 6 mm a délky 26 cm, 5 odštěpků z desky \neq 1-2 cm, Quercus sp., dub - 5 odštěpků, z nich jeden z desky?

3. Vrstva nad hnojištěm - zlomky dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 odštěpek z desky?

Quercus sp., dub - 1 odštěpek z desky?

Salix sp., vrba - 1 zlomek větve.

Ulmus sp., jilm - 2 zlomky větví torzně nalomených /kroucením na houžve?/.

4. Vrstva ze dvora - 1 nález:

Vitis vinifera ssp. sativa, réva vinná pěstovaná - 1 semeno.

c/ 13./14. stol. - zásyp odpadní jímky:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 zlomek desky \neq 11 mm, 1 větší tříska.

Acer sp., javor - 1 zlomek větvičky.

Quercus sp., dub - 5 zlomků větví, zlomky borky.

d/ 16.-17. stol. - z odpadní jímky:

Acer sp., javor - množství drobných zlomečků vesměs dvouletých větviček.

Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 neúplná polovina pecky.

Salix sp., vrba - množství zlomků jedno - a dvouletých větviček.

Náměstí Rudé armády, výkop pro elektrický kabel úsek C

16 vzorků se zbytky dřev a 1 vzorek z půdní vrstvy /2. pol. 13. stol./.

1. Nálezy dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 17 zlomků větví, 27 odštěpků, 1 větší zlomek dřeva, 1 zlomek desky \neq 12 mm,

1 zlomek desky \neq 15 mm, 1 zlomek destičky \neq 3 mm na okraji hřebenovitě vyřezávaná, 6 zlomků dýh \neq 7 - 8 a \neq 8 - 9 mm.

Acer campestre, babyka - 3 odštěpky.

Acer cf. campestre, babyka? - 2 zlomky kolíku přířiznutého ze silnějšího kusu dřeva.

Acer platanoides, javor mléč - 1 zlomek větve.

Acer sp., javor - 4 kusy větví, 2 odštěpky, 1 větší kus dřeva.

Carpinus betulus, habr obecný - 5 zlomků větví.

Corylus avellana, líska obecná - 7 kusů prutů, 4 odštěpky, 7 větších kusů dřeva ze silnější větve.

Fagus sylvatica, buk lesní - 1 přířiznutý kolík, 1 velký kus polena.

Fraxinus sp., jasan - 4 větve, 2 odštěpky.

Picea excelsa, smrk ztepilý - 13 odštěpků, 2 větší kusy dřeva, 1 zlomek dýhy \neq 9 - 10 mm.

Pinus silvestris, borovice lesní - 2 odštěpky.

Populus sp., topol - 6 velkých kusů dřeva, 5 odštěpků, 4 větve.

Quercus sp., dub - 39 větví, 6 zlomků borky, 4 velké kusy dřeva, 47 odštěpků, 1 zlomek dýhy \neq 8 mm, 2 části dna nádoby \neq 5-6 mm, 1 část dna \neq 11 mm.

Salix sp., vrba - velmi četné proutě, 6 silnějších větví, 1 odštěpek.

Tilia sp., lípa - 1 odštěpek.

Ulmus carpiniifolia, jilm habrolistý - 1 odštěpek.

Ulmus sp., jilm - 3 zlomky větví, 3 odštěpky.

2. Nálezy semen a plodů:

Agrostemma githago, koukol polní - 2 semena, 5 zlomků osemení.

Anagallis arvensis, drchnička rolní - 1 semeno.

Anthemis arvensis, rmen rolní - 1 nažka.

Aphanes arvensis, nepatrnc rolní - 1 nažka.

Atriplex hastata, lebeda střelovitá - 2 nažky.

Atriplex nitens, lebeda lesklá - 2 nažky.

Atriplex patula, lebeda rozkladitá - 6 nažek.

Ballota nigra, měrnice černá - 1 tvrdka.

Calamintha clinopodium, marulka klinopád - 1 tvrdka.

Cannabis sativa, konopě setá - 1 zlomek oplodí.

Carduus sp., bodlák - 1 nažka.

Carex leporina, ostřice zaječí - 5 nažek.

Carex pairaei, ostřice Paireova - 2 nažky.

Carex cf. riparia, ostřice pobřežní? - 1 nažka.

Carex vesicaria, ostřice měchýřkovitá - 1 nažka.

Carex sp., ostřice - 2 nažky.

Centaurea cyanus, chrpa modrák - 1 nažka.

Cerastium holosteoides, rožec obecný - 2 semena.

Chenopodium album, merlík bílý - 64 semen.

Chenopodium ficifolium, m. fíkolistý - 21 semen.

Chenopodium hybridum, merlík zvrhlý - 8 semen.

Cichorium intybus, čekanka obecná - 2 nažky.

Corylus avellana, líska obecná - 2 oříšky, 5 zlomků skořápek.

Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha - 1 obilka.

Euphorbia helioscopia, pryšec kolovratec - 1 semeno.

Fallopis convolvulus, svlačec popínavý - 3 nažky.

Fragaria vesca, jahodník obecný - 10 nažek.

Fragaria viridis, jahodník chlumní - 1 nažka.

Galeopsis tetrahit, konopice polní - 1 tvrdka.

Glechoma hederacea, popenec břechtanovitý - 1 tvrdka.

Humulus lupulus, chmel otáčivý - 1 nažka.

Iris pseudacorus, kosatec žlutý - 1 semeno.

Linum sativum, len setý - 1 semeno rozměrů 4,3 x 2,2 mm.

Malva neglecta, sléz přehlížený - 1 nažka.

Melandrium album, knotovka bílá - 1 semeno.

Mentha sp., máta - 2 tvrdky.

Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 pecka, v obrysu oválná, s tupouází a zašpičatělým apexem; povrch mělce nepravidelně hrboletý, poloviny pecky nestejně zduřelé; hřbetní šev mírně vystoupilý se širokou mělkou rýhou, s nepravidelně hrboletými a tupě kýlovitými okraji; široký břišní šev je vyniklý, tupě kýlovitý, na apexu přecházející v ostrý kýl; postranní rýhy velmi hluboké; rozměry: délka mm 22,0

šířka mm 13,7

tloušťka mm 19,0

Polygonum aviculare, rdesno ptačí - 8 nažek.

Polygonum lapathifolium ssp. nodosum, rdesno blešník uzlovitý - 1 nažka.

Polygonum lapathifolium ssp. tomentosum, rdesno blešník plstnatý - 1 nažka.

Potentilla sp., mochna - 9 nažek.

Prunella vulgaris, černohlávek obecný - 6 tvrdek.

Prunus spinosa ssp. *spinosa* var. *spinosa*, trnka obecná - 1 pecka, rozměry: délka mm 7,6
šířka . mm 5,0
tloušťka mm 7,1

Ranunculus repens, pryskyřník plazivý - 7 nažek.

Rubus fruticosus, ostružiník křovitý - 1 semeno.

Rubus idaeus, maliník - 1 semeno.

Rumex acetosella, šťovík kyselka - 4 nažky.

Rumex crispus, šťovík kadeřavý - 2 nažky.

Sambucus nigra, bez černý - 1 semeno.

Setaria glauca, bér sivý - 6 obilek.

Setaria viridis, bér zelený - 1 obilka.

Silene sp., silenka - 1 semeno.

Stellaria graminea, ptačinec trávovitý - 4 semena.

Stellaria media, p. žabinec - 2 semena.

Urtica dioica, kopřiva dvoudomá - 2 nažky.

Vitis vinifera ssp. *sativa*, réva vinná pravá - 1 juvenilní semeno.

Smetanova ulice, výkop inženýrské sítě na parcele č. 191

4 vzorky dřev a 1 vzorek půdy /2. pol. 13. stol./.

1. Nálezy dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 2 větší odštěpky, velké množství drobných třísek.

Acer pseudoplatanus, klen - 1 odštěpek, 2 zlomky z desek/dužin?/.

Quercus sp., dub - 1 zlomek příčky /špruše"/ Ø uží části

17 - 18 mm a rozšířené části 23 - 26 mm, 2 zlomky dých /dužin?/ ± 6-7 mm, 12 větších odštěpků a velké množství drobných zlomečků po sekání dřeva, 1 zlomek borky.

Ulmus laevis, vaz - 1 větší odštěpek.

2. Nálezy semen a plodů:

Agrostemma githago, koukol polní - 2 semena.

Atriplex patula, lebeda rozkladitá - 23 nažek.

Ballota nigra, měrnice černá - 2 tvrdky.

Calamintha clinopodium, marulka klinopád - 1 tvrdka.

Cannabis sativa, konopě setá - 2 celé a 1 polovina nažky, hojně drť,

rozměry: délka mm 3,3 3,6 3,9

šířka mm 2,5 2,6 2,8

tloušťka mm 2,2 2,2 -

Carex acutiformis, ostrice ostrá - 1 nažka.

Carex leporina, o. zaječí - 3 nažky.

Carex otrubae, o. Otrubova - 1 nažka.

Carex rostrata, o. zobánkatá - 1 mošnička, 2 nažky.

Carex vesicaria, o. měchýřkovitá - 1 nažka.

Centaurea cyanus, chrpa modrák - 9 celých a 1 zlomek nažky.

Cerastium arvense, rožec rolní - 1 semeno.

Chenopodium album, merlík bílý - 89 semen.

Chenopodium opulifolium, m. kalinolistý - 1 semeno.

Chenopodium polyspermum, m. mnohosemenný - 9 semen.

Chenopodium sp., merlík - 12 semen.

Cichorium intybus, čekanka obecná - 2 nažky.

Cirsium arvense, pcháč oset - 3 nažky.

Corylus avellana, líska obecná - 3 zlomky skořápky.

Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha - 1 obilka.

Eleocharis ovata, bahnička vejčitá - 3 nažky.

Eleocharis palustris, b. mokřadní - 3 nažky.

Fallopia convolvulus, svlačec popínavý - 6 nažek.

Fallopia dumetorum, s. křovištní - 3 nažky.

Fragaria vesca, jahodník obecný - 7 nažek.

Galeopsis tetrahit, konopice polní - 5 tvrdek.

Humulus lupulus, chmel otáčivý - 2 nažky.

Malus domestica, jablono pěstovaná - 1 semeno.

Mentha sp., máta - 1 tvrdka.

Neslia paniculata, řepinka latnatá - 1 nažka.

Papaver somniferum, mák setý - 1 semeno.

Polygonum aviculare, rdesno ptačí - 16 nažek.

Polygonum lapathifolium ssp. *nodosum* - rdesno blešník uzlovitý - 1 nažka.

Polygonum minus, rdesno menší - 1 nažka.

Polygonum persicaria, rdesno červivec - 1 nažka.

Potentilla reptans, mochna pětilístek - 5 nažek.

Potentilla supina, mochna poléhavá - 2 nažky.
 Prunella vulgaris, černohlávek obecný - 1 tvrdka.
 Prunus sp., slivon - 2 zlomky pecky.
 Ranunculus acer, pryskyřník prudký - 1 nažka.
 Ranunculus flammula, p. plamének - 2 nažky.
 Ranunculus repens, p. plazivý - 18 nažek.
 Rumex conglomeratus, šťovík shloučený - 3 nažky
 Rumex crispus, š. kadeřavý - 2 nažky.
 Scirpus silvaticus, skřípina lesní - 1 plúdek.
 Senecio vulgaris, starček obecný - 1 nažka.
 Setaria glauca, bér sivý - 11 obilek.
 Stellaria graminea, ptačinec trávovitý - 12 semen.
 Stellaria media, p. žabinec - 2 semena.
 Thlaspi arvense, penízek rolní - 1 semeno.
 Urtica dioica, kopřiva dvoudomá - 1 nažka.

Výpadová ulice, výkop pro elektrický kabel

9 vzorků různých dřev /2. pol. 13. stol./.

Abies alba, jedle bělokora - 6 zlomků dřeva.
 Acer cf. pseudoplatanus, javor klen? - 3 zlomky.
 Fagus silvatica, buk lesní - 2 zlomky.
 Fraxinus sp., jasan - 5 zlomků, 3 větší kusky uhlíků.
 Populus sp., topol - 2 zlomky, 3 odštěpky.
 Quercus sp., dub - 3 zlomky větví, 19 zlomků dřeva, 19 odštěpků, 1 kolík Ø 15 - 18 mm s hřebíkem, četné zlomky borky, 3 uhlíky.
 Salix sp., vrba - 2 odštěpky.
 Ulmus laevis, jilm vaz - 3 zlomky dřeva, 13 větších uhlíků.
 Ulmus scabra, jilm drsný - 2 zlomky dřeva.

Většina zjištěných dřevin rostla v okolí města v údolní nivě a v přilehlé pahorkatině. Hlavními zdroji dřeva zejména pro řemeslnou výrobu byly patrně výše položené lesy v Chřibech a ve Vizovických vrších. Bednáři často používané jedlové dřevo bylo dováženo z nejvyšších poloh těchto vrchů a není vyloučen ani dovoz ze vzdálenějších lesů Bílých Karpat; podobně tomu bylo i se smrkovým dřevem. Z podhůří okolních vrchů bylo jistě dováženo i stavební dříví dubové, protože zbytky lesů v údolní nivě měly charakter pařezin a navíc trpěly pastvou.

Jak ukazují výsledky rozborů, ani v jednom případě se nepodařilo zastihnout objekty se zbytky zásob; většinou jde o roztroušená semena z povrchu půdy /dvorů, cest a objektů/ ze 2. pol. 13. stol. Větší množství spáleného dřeva s několika zuhelnatělými obilkami a semeny luštěnin na parcelách č. 129 a 130 na Otakarově ulici je dokladem požáru velkého objektu - zbytky po úpravě místa před další výstavbou. K nejcenějším zbytkům kulturních plodin v Uherském Hradišti patří zlomky pecek broskvoně, rozšiřující tak sítí nálezů v našem středověku. Pozornosti si též zaslouží vrstva ze Smetanovy ulice, obsahující množství drti z oplodí nažek konopě, včetně několika celých, většinou ale poškozených. Tento nález lze interpretovat jako zbytky po drčení nažek konopě ve stoupě.

Největší množství diaspor z historického jádra Uherského Hradiště pochází z rumištních a z plevelných rostlin, poněvadž analyzované vzorky půd z tehdejšího městského povrchu ani nemohou jiný materiál obsahovat. V Uherském Hradišti vzniká s postupujícím výzkumem pohřbených půd dvorů, cest, ulic a ostatních prostranství pozoruhodný soubor zbytků středověkých rumištních společenstev a společenstev sešlapávaných míst chodníků a lemů cest.

Nejstarší zbytky rostlinného původu byly zjištěny na Otakarově ulici - ze 2. pol. 9. stol. - dub, buk a líska; rozšiřují počet velkomoravských nálezů buku, jehož dřevo bylo již v době hradištní dováženo z neďalekých chřibských lesů. Naprostá většina analyzovaného materiálu však pochází z poloviny resp. až ze 2. poloviny 13. stol. - úroveň z této doby se podařilo dr. R. Snášilovi a dr. R. Procházkovi zaznamenat ve všech zkoumaných odkryvech v r. 1981. K analýze bylo předloženo velké množství zlomků dřeva všeho druhu - počínaje vzorky z trámů stavebních konstrukcí a konče drobnými odštěpkami, vznikajícími při opracování dřeva sekáním nebo tesáním /ani v jednom případě se nepodařilo naléztí hobliny/. Ze všeho nejvíce bylo používáno dubové dřevo, o něco méně častěji se vyskytovaly zbytky po sekání jilmového dřeva; z ostatních druhů dřev byly ve větším množství zastoupeny odštěpky dřeva jedle - ve výkopu na náměstí Rudé armády, řídké byly odštěpky jasanové, vrbové nebo dokonce i smrkové. K vzácným středověkým nálezům v Uherském Hradišti patří pletené ploty, odkryté plošně při výzkumu na náměstí Rudé armády v domě č. 69. Jejich podstatnou součástí byl nejdostupnější materiál v okolí města - vrbové proutě; nechybí však příměs prutů jiných dřevin jako jilmů, jasanů, topolů, u nichž je možno využít pařezové výmladky. Je zajímavé, že bříza byla pro tento účel používána minimálně, z křovin byla pochopitelně ještě nalezena líska; na silnější tyčky a kůly pro zpevnění plotů bylo kromě vrby též použito dubu, jasanu a javoru. Na stavební konstrukce domů i ostatních objektů bylo nejvíce používáno dubové dřevo, jak dokazují četné trámy, kuláče, sloupy a fošny.

V souboru rumištních a plevelných rostlin jsou cizorodým elementem ojedinělé diasporvy vodních a bažinných rostlin - kosatec žlutý, bahnička bahenní a mokřadní, některé ostřice aj. Zavlékání těchto dia-

spor z blízkého sousedství Moravy a Olšavy s pící nebo s blátem na obuvi lidí a na nohou pasoucího se dobytka sice nelze nechat bez povšimnutí, signalizují však též možnost větší povodně, která zaplavila i vnitřek města.

Mladší nálezy z přelomu 15./16. stol. jsou více méně podobné. Rovněž začátkem novověku bylo nadále nejvíce používáno dřevo dubu. Nálezy semen a plodů rumíštních rostlin jsou opět velmi bohaté; k zajímavostem patří rohatec růžkatý, poměrně vzácnější teplomilný druh, provázející ponejvíce vinohrady. K řídkým druhům v našich archeobotanických nálezech patří též třezalka tečkovaná a srdečník obecný - oba s medicijním užitím; jistou raritou je i jinak běžná smetánka lékařská, jejíž nažky se však obtížně uchovávají.

Ergebnisse archäobotanischer Analysen aus dem historischen Stadtkern von Uherské Hradiště /Bez. Uherské Hradiště/. Die umfangreiche Rekonstruktion der Ingenieur-netze ermöglichte das Studium von Profilen in anthropogenen Ablagerungen an vielen Orten des historischen Stadtkernes von Uherské Hradiště. Fast überall gelang es die ursprüngliche Oberfläche aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts, stellenweise auch das jüngere Niveau aus der Wende des 15./16. Jahrhunderts abzudecken. Aus der älteren Oberfläche konnte eine ziemliche Menge verschieden bearbeiteten Holzes, Absplisse, Bruchstücke sowie verkohlte Stücke geborgen werden, die von einem Stadtbrand zeugen. Das am meisten benützte Bauholz war Eiche, die Böttcher verwendeten häufig Tannen- und Eichenholz, weniger Fichte. Der seltene Fund von Überresten eines gezimmerten Zaunes zeigt, dass sein Hauptmaterial Weideruten mit einer kleinen Beimengung von Ulme-, Esche- sowie Pappelruten war; die stärkeren Stecken und Pfosten sind aus Weide, Eiche, Esche und Ahorn. Nirgends gelang es Vorratsüberreste zu erfassen, nur verstreute Getreide, Samen, Kerne und Früchte. In der Smetana Gasse wurde eine Schicht mit einer grossen Menge an zerstampften Fruchtschalen aus Hanfackänen festgestellt - vermutlich Überreste nach ihrer Verarbeitung in einer Stampfmühle beim Ölpressen/. Die grösste Menge an Samen und Früchten aus der mittelalterlichen Oberfläche im historischen Stadtkern von Uherské Hradiště stammt von den auf den damaligen Höfen, öden Stellen, Wegen, Gehsteigen, Schuttplätzen und Gärten wuchernden Pflanzen. Von seltener vorkommenden Gattungen hat man Herzgespann, Tüpfel-Hartheu, echtes Eisenkraut und das gewöhnlich in Wein-gärten wachsende Unkraut-Roten Hornmohn /dieser aus dem Niveau des jüngeren Bodens/ verzeichnet.

NÁLEZY Z VRCHOLNÉHO A POZDNÍHO STŘEDOVĚKU SEVEROZÁPADNÍ MORAVY V LETECH 1979 - 1983 /okr. Blansko, Brno-venkov a Vyškov/

Jiří Doležel, Blansko

Akce informativního charakteru, popřípadě záchranné výzkumy v oblasti středních povodí řek Svitavy a levobřeží Svatky, ojediněle na Vyškovsku. Samostatný oddíl věnován povrchovému průzkumu ZSO regionu hořického lesního masívu na Blanensku.

U známých objektů uvedeny pouze informace, doplňující dosavadní poznatky, podrobnější polohopisná data u lokalit nových.

Blansko /okr. Blansko/

Staré Blansko; dvůr domu č. 9 v ul. Komenského /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-05; S s. č. 79, V s. č. 178 mm/. Zjišťovací výzkum profilu novodobou navážkou 20. IX. 1981. 99 ks keramiky - hrnky, hrnce, džbány, poháry, kuthany, mísy, poklice, kachle. Ojediněle 11. stol.¹, 15. - poč. 17. století.

Louka /okr. Blansko/

Hrad Louka; povrchový sběr, vrypy a zaměření dispozice 2. VII. 1982. 3 ks Fe /tyčinka, hřebý/, 61 ks keramiky - hrnce, mísy, poklice, zásobnice, kachel, Závěr 13. stol. /silný lokální ráz/ až konec 15. stol. Nálezy získány v SZ části nádvoří, prostoru JV budovy a SV svahu pod hradem. Dispozice: vnější okružní valové opevnění, menší obdélné jádro s věží neznámé podoby v čele, obytné budovy po obou delších stranách jádra /dochována valeně zaklenutá sklepní místnost/, na SZ opevnění zesíleno parkánovou zdí. První písemná zpráva až 1360², zánik mezi lety 1507 a 1590³.

Olomučany /okr. Blansko/

1. Hrad Čertův hrádek; komplexní průzkum- zaměření, povrchové sběry a sondáž v SV části nádvoří hradního jádra v letech 1981 až 1983. 1 330 inv. č. - keramika, Fe předměty, zvířecí kosti, mazanice, struska, surová Fe ruda. Datováno do 3. čtvrtiny 13. až konce 14. stol. Důležitý keramický soubor - průnik výrobků brněnského okruhu. Dispozice: pětiúhelníkovité jádro s kruhovou věží v čelní hradbě, hranolovým věžovým palácem a hospodářskou budovou na Z; na JV připojeno obdélné předhradí, příkop chrání hrad kromě šíje i od V. V odborné literatuře k dějinám hradu pouze hypotézy⁴, jediná pří- má písemná zpráva k roku 1346⁵.

2. Nový hrad, objekt tzv. Starého hradu. Povrchový sběr a vrypy při JV obvodové hradbě a v sutí pod hradem v letech 1979, 1980 a 30. III. 1981. Fe hřeb, 109 ks keramiky - hrnce, lošt, pohár, poklice, prejzy. Datace do poč. 14. až 2. pol. 15. stol. nesouhlasí s dosavadními předpoklady⁶.

Rychtářov /okr. Vyškov/

Hrad Stagnov a ZSO Hrádek. Povrchový sběr koncem srpna 1979. Zářez cesty SZ stavení č. 137 - 11

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně